

6. Důchody a sociální služby

V kapitole 6 jsme se zaměřili na osoby pobírající důchody a sociální služby, které se nějakým způsobem dotýkají seniorů. Pojem senioři je často zaměňován s pojmem důchodci, ačkoliv nejde o totéž. Mezi důchodce, respektive osoby pobírající důchod, můžeme zařadit i osoby mladší, například děti pobírající sirotčí důchod, nebo mladé muže a ženy pobírající invalidní nebo vdovský či vdovecký důchod. Naopak za seniora v této publikaci považujeme člověka ve věku 65 a více let (pokud není uvedeno jinak).

Problematika důchodů je velmi široká a důchodová politika patří mezi důležité oblasti řízení státu. Ten, komu se blíží věk odchodu do důchodu, si jistě klade otázky typu: kdy půjdu do důchodu, jaký důchod dostanu, jak bude valorizován, bude do mého odchodu do důchodu schválena důchodová reforma? Stejně tak člověka zajímá, zda bude ve stáří schopen žít sám ve svém bytě a zda bude soběstačný, nebo bude muset využít některou ze sociálních služeb. Jak bude tato služba drahá, jaké budou podmínky, ve kterých budu bydlet? Statistika může pomoci analýzou dat o příjemcích důchodů, o projekci obyvatel, o kapacitě sociálních služeb. Stát pak může na analýzu dat navázat konkrétními politickými opatřeními a nastavit podmínky pro seniory tak, aby si mohli vybrat vhodnou životní strategii pro své stáří.

V části o sociálních službách jsme se zaměřili především na skupiny seniorů, kteří využívají služeb domovů pro seniory, domovů se zvláštním režimem a podívali jsme se také na rozdíly mezi aktuálním počtem klientů této služby a žadatelů o tuto službu. Druhy sociálních služeb upravuje zákon o sociálních službách č. 108/2006 Sb., kde jsou vyjmenovány jak služby pro seniory, tak služby pro mládež či jiné potřebné osoby (například matky samoživitelky, tělesně postižené osoby a další).

Důchodci a důchody podle věku a pohlaví, měsíční výše důchodu

Důchodovou problematiku upravuje zákon č. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění. Informace o jednotlivých druzích důchodů je možné nalézt například na webu České správy sociálního zabezpečení³. Plný starobní důchod může být pobírán buď po dosažení důchodového věku (řádný starobní důchod) nebo před dosažením důchodového věku (předčasný starobní důchod). V kapitole jsme využili data o počtu příjemců starobních důchodů (bez souběhu s dalšími důchody), o příjemcích starobního předčasného důchodu (bez souběhu) a o lidech pobírajících starobní důchod současně s vdoveckým, či vdovským. V údajích nejsou zahrnuty osoby pobírající poměrné důchody (přiznané v případě nesplnění minimální doby pojištění). Za všechny tyto skupiny starobních důchodců jsme pak shromáždili i údaje o průměrné výši důchodů. Zdrojem dat o důchodech je Česká správa sociálního zabezpečení (ČSSZ).

Příjemci důchodů

Podle dat České správy sociálního zabezpečení pobíralo v Praze v prosinci roku 2023 celkem 87,9 tisíc mužů a 105,8 tisíc žen plný starobní důchod (sólo důchod, bez poměrných důchodů). Z toho 18 % mužů a 16,8 % žen pobíralo předčasný starobní důchod. Počet mužů, kteří byli příjemci starobního důchodu v posledních devíti letech, se pohyboval od 87,9 tisíc v roce 2023 po 91,8 tisíc v roce 2017, u žen bylo toto rozmezí od 105,8 tisíc v roce 2023 po 114,1 tisíc v roce 2015.

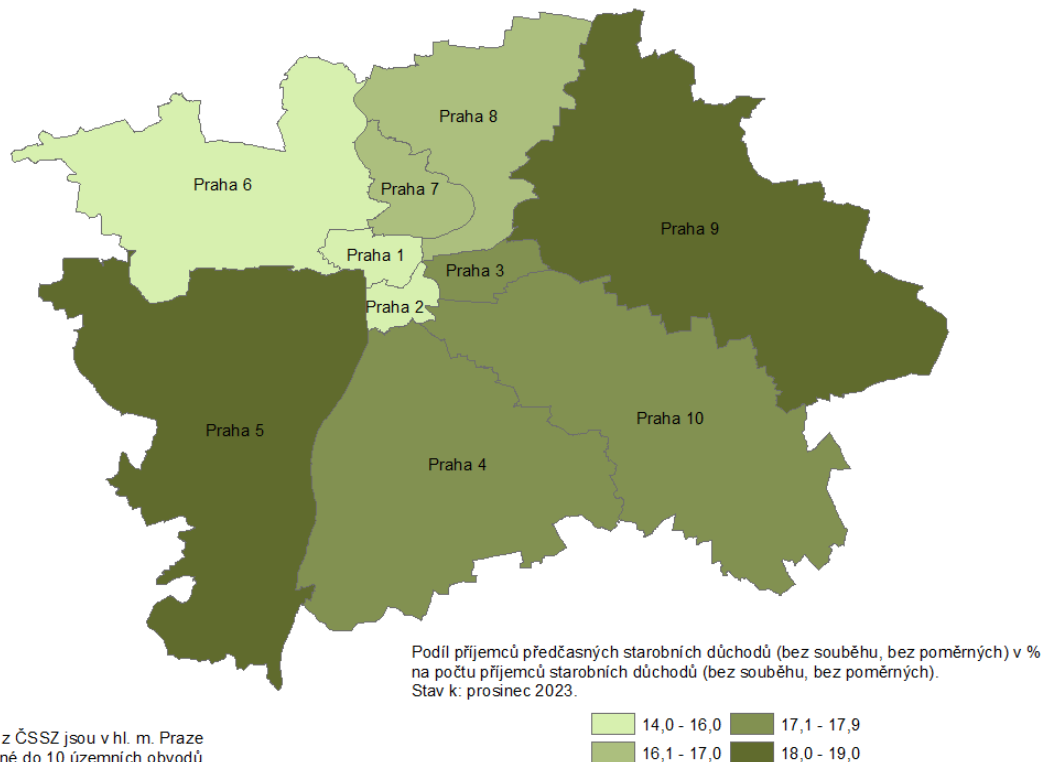
Podíl žen na celkovém počtu příjemců starobních důchodů (bez souběhu s vdoveckým důchodem) tak byl v celém období v Praze okolo 55 %. Ženy pobírající předčasný starobní důchod tvořily v roce 2015 zhruba 55 % z celkového počtu příjemců těchto důchodů, v roce 2023 již méně (53 %). U předčasných důchodů se tedy pomalu zvyšuje podíl mužů. Ženy tvoří většinu příjemců starobních důchodů zejména proto, že mají vyšší

³ <https://www.cssz.cz/web/cz/duchody-snadne-a-prehledne> a nebo odkaz s informacemi přímo o starobních důchodech: <https://www.cssz.cz/starobni-duchod>

naději dožití (a více let tedy stráví v důchodu) a také proto, že mají stanoven nižší věk pro odchod do důchodu, než muži.

Kartogram 6.1 Podíl příjemců předčasných starobních důchodů (bez poměrných, bez souběhu) na příjemcích starobních důchodů v 10 územních obvodech hl. m. Prahy v roce 2023

Zdroj: Česká správa sociálního zabezpečení (ČSSZ)

Tabulka 6.1: Příjemci starobních důchodů (muži) v Praze v letech 2015 až 2023 (stav v prosinci)

Zdroj: Česká správa sociálního zabezpečení

	Muži									
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
Příjemci pobírající starobní důchod (bez souběhu) ¹⁾	90 425	91 388	91 847	91 769	91 462	90 926	89 467	88 331	87 940	
z toho předčasný důchod	13 690	13 928	14 077	14 116	14 018	13 906	13 893	13 805	15 844	
Podíl počtu příjemců předčasných starobních důchodů (bez souběhu) (%) ¹⁾	15,1	15,2	15,3	15,4	15,3	15,3	15,5	15,6	18,0	
Příjemci pobírající starobní důchod v souběhu s vdovským (vdoveckým) ¹⁾	9 207	9 173	9 173	9 128	9 032	8 857	8 842	8 753	8 645	
z toho předčasný důchod	798	831	892	897	943	963	1 019	1 060	1 125	
Podíl počtu příjemců předčasných starobních důchodů v souběhu s vdovským (vdoveckým) (%) ¹⁾	8,7	9,1	9,7	9,8	10,4	10,9	11,5	12,1	13,0	

¹⁾ bez poměrných důchodů

Počty příjemců důchodů ovlivňuje jednak početnost osob v jednotlivých ročnících, jednak nastavení důchodové politiky pro odchod do důchodu a z toho vyplývající strategie různých lidí při odchodu do důchodu. V Praze je obecně více osob v důchodovém věku, kteří zároveň pobírají důchod, a pracují. Zároveň má na odchody do důchodu vliv i ekonomická situace, respektive situace na trhu práce. Je pravděpodobné, že v případě vysoké nezaměstnanosti by lidé odcházeli do důchodu dříve. Je třeba ještě připomenout, že důchody

jsou pravidelně valorizovány, tzn. jsou zvyšovány právě na základě vývoje ekonomiky státu. Valorizace (zvyšování) se řídí vývojem inflace a vývojem reálných mezd.

V letech 2015 až 2023 počet starobních důchodců klesal. Na konci období v roce 2023 bylo o 2,7 % méně starobních důchodců a o 7,3 % méně starobních důchodkyň. Naopak počet příjemců předčasných důchodů zůstával u mužů i u žen poměrně stabilní (kromě roku 2023), což znamená, že se zvyšoval podíl předčasných důchodů na celkovém počtu starobních důchodů. Mezi muži byl stejný podíl osob s předčasným důchodem jako mezi ženami. To neplatí pro rok 2023, kdy se zvýšil jak počet, tak podíl předčasných důchodů. Mezi muži jich bylo více (18,0 %) než mezi ženami (16,8 %). Ještě je třeba doplnit, že v Praze je podíl předčasných důchodů velmi nízký: v celé ČR bylo mezi sólo starobními důchodci 34,2 % předčasných důchodů a mezi sólo starobními důchodkyněmi 33,8 %.

Tabulka 6.2: Příjemci starobních důchodů (ženy) v Praze v letech 2015 až 2023 (stav v prosinci)

Zdroj: Česká správa sociálního zabezpečení

	Ženy								
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Příjemci pobírající starobní důchod (bez souběhu, bez poměrných) ¹⁾	114 088	114 058	113 622	113 123	112 351	110 586	108 543	106 740	105 773
z toho předčasný důchod	17 252	17 339	17 301	17 136	16 859	16 653	16 514	16 430	17 797
Podíl počtu příjemců předčasných starobních důchodů (bez souběhu) (%) ¹⁾	15,1	15,2	15,2	15,1	15,0	15,1	15,2	15,4	16,8
Příjemci pobírající starobní důchod v souběhu s vdovským (vdoveckým) ¹⁾	53 303	52 748	51 891	51 128	50 366	49 263	48 770	48 091	47 256
z toho předčasný důchod	3 584	3 818	4 014	4 224	4 419	4 585	4 835	5 087	5 301
Podíl počtu příjemců předčasných starobních důchodů v souběhu s vdovským (vdoveckým) (%) ¹⁾	6,7	7,2	7,7	8,3	8,8	9,3	9,9	10,6	11,2

Jiná je situace v případě starobních důchodů v kombinaci s důchody pozůstalostními (vdovskými a vdoveckými). Zde je převaha žen drtivá. Mezi lety 2015 a 2023 bylo v Praze 53,3 až 47,3 tisíc žen s přiznaným starobním důchodem v souběhu s vdovským. Mužů, kteří pobírali starobní a zároveň vdovecký důchod, bylo v období 2015-2023 od 9,2 tisíc do 8,6 tisíc. Z celkového počtu starobních důchodců, kteří zároveň pobírali pozůstalostní důchod, tak bylo například v roce 2023 téměř 85 % žen.

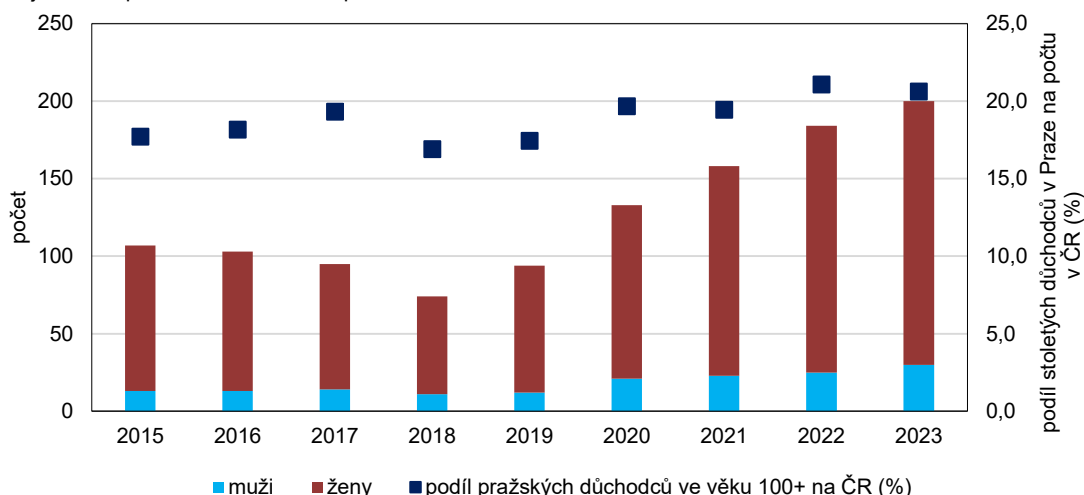
Co se týče vývoje počtu starobních důchodců v Praze, od roku 2015 je zřetelný pokles počtu příjemců jak starobních důchodců (žen i mužů), tak starobních důchodců, kteří zároveň pobírají pozůstalostní důchod. Počet starobních důchodkyň poklesl od roku 2015 do roku 2023 o 7,3 %, počet starobních důchodců pak o 2,7 %. Počet starobních důchodců, kteří zároveň pobírali vdovecký důchod, se v Praze zmenšil o 6,1 %. Starobních důchodkyň, které byly zároveň vdovami, bylo v roce 2023 o 11,3 % méně než v roce 2015.

V Česku byl však vývoj počtu důchodců jiný u mužů a u žen – počty důchodců-mužů vzrostly, počty důchodkyň naopak poklesly. Počet mužů pobírajících starobní důchod vzrostl od roku 2015 o 5,2 % a počet mužů se starobním a zároveň pozůstalostním důchodem byl větší o 1,9 %. Naopak počet starobních důchodkyň, které pobíraly pouze tento typ důchodu, poklesl o 2,2 % a důchodkyň, které zároveň pobíraly pozůstalostní důchod, poklesl dokonce o 6,3 %.

Pro porovnání přidáváme ještě statistiku o důchodcích ve věku 100 a více let v Praze a v Česku. V Praze bylo v roce 2015 celkem 107 a v roce 2023 již 200 stoletých a starších důchodců. Nejde o lineární růst, toto číslo v jednotlivých letech střídavě klesalo a stoupalo. Nejméně bylo důchodců ve věku 100 a více let v Praze v roce 2018 (celkem 74), zatím nejvíce v posledním sledovaném roce 2023 (200 osob).

Graf 6.1: Století a starší důchodci v Praze v letech 2015 až 2023

Zdroj: Česká správa sociálního zabezpečení

V celém Česku bylo stoletých a starších důchodců v roce 2023 celkem 970 a nejméně jich, podobně jako v Praze, bylo v roce 2018 (438 osob). Pražští důchodci ve věku 100 a více let tvořili 17 až 21 % z celkového počtu těchto důchodců v Česku. Podíl důchodců ve věku 100 a více let na celkovém počtu starobních důchodců, kteří v Praze zároveň pobírají i pozůstalostní důchod, byl zanedbatelný od 0,1 po 0,4 %.

Vzhledem k vyšší naději dožití žen než mužů není překvapivé, že mezi stoletými a staršími důchodci byla naprostá většina žen. V roce 2023 bylo v Praze mezi 200 důchodci ve věku 100 a více let 170 žen a 30 mužů, 85 % tedy bylo žen a 15 % mužů. Podobný poměr mezi muži a ženami byl i v celém sledovaném období.

Průměrné důchody

V roce 2023 dosáhla průměrná výše starobního důchodu v Praze (bez souběhu s jinými důchodu a bez poměrných důchodů) celkem 21 519 Kč. Ženy měly průměrný starobní sólo důchod (20 413 Kč) o 10,7 % nižší než muži (22 850 Kč). Celorepublikové průměrné starobní sólo důchody pak dosáhly na celkovou hodnotu (pro obě pohlaví) 20 310 Kč, což bylo o 5,6 % méně než v Praze. Muži v Česku měli průměrný starobní sólo důchod na úrovni 21 610 Kč a ženy ve výši 19 095 Kč. Rozdíly mezi Prahou a celým Českem tak v případě důchodů nejsou tak velké, jako v případě mezd. Je zde třeba připomenout, že údaje o důchodech jsou zveřejňovány v čistých částkách, kdežto údaje o mzdách se zveřejňují jako hrubé (tj. jsou následně sníženy o daně placené státu).

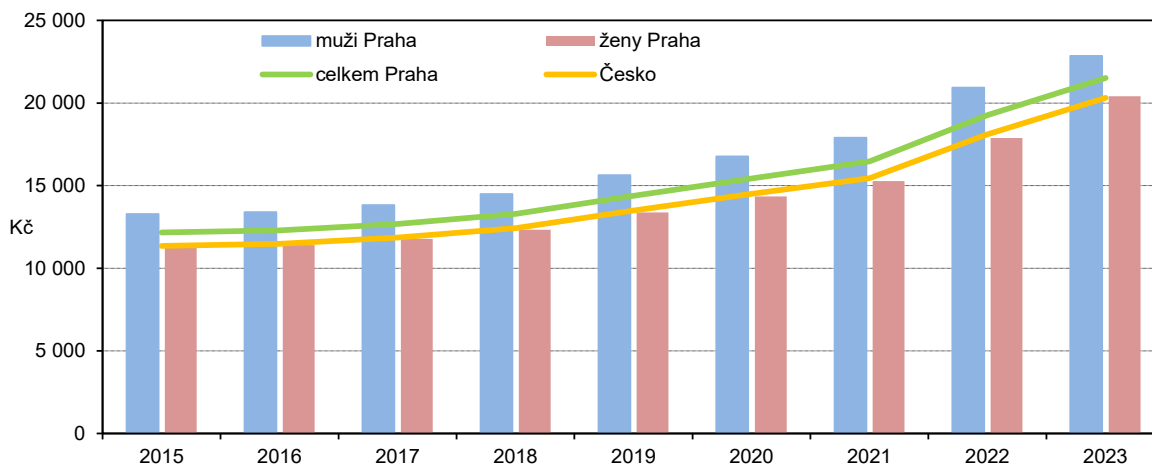
Hodnota průměrného starobního důchodu v čase rostla jak v Praze, tak v ČR. Míra růstu důchodů v Praze a Česku je podobná, protože se všechny důchody valorizují (zvyšují) podle růstu inflace⁴ a růstu průměrných mezd. Parametry valorizace se v čase mění, jsou závislé na rozhodnutí politické reprezentace. Důchody jsou většinou valorizovány jednou ročně, ale v minulosti docházelo i k výjimečným valorizacím. V roce 2023 došlo k mimořádné valorizaci v červnu z důvodu přetrvávající vysoké inflace.

⁴ Inflace je růst spotřebitelských cen za určité období. ČSÚ ji počítá a zveřejňuje indikátorem, který nazývá index spotřebitelských cen. Pokud v tomto textu hovoříme o inflaci, hovoříme o indexu spotřebitelských cen. Viz dále v poznámce pod čarou s číslem ³.

Graf 6.2: Průměrná měsíční výše starobního důchodu¹⁾ v Praze a Česku podle pohlaví (2015 až 2023)

Zdroj: Česká správa sociálního zabezpečení

¹⁾ bez souběhu, bez poměrných důchodů

Pro nárok na starobní důchod je třeba dosáhnout stanoveného důchodového věku a získat určitou potřebnou dobu pojištění (což de facto znamená mít určitý počet odpracovaných let). Jedním z druhů důchodů jsou předčasné důchody, o které lze požádat před dosažením důchodového věku, ale vyšší důchodu to sníží (krátí). Vyšší důchodu tak ovlivňuje především délka doby důchodového pojištění a výše výdělků (vychází se z hrubé mzdy).

Tabulka 6.3: Průměrná výše starobních důchodů u mužů v Praze v letech 2015 až 2023 (stav v prosinci)

Zdroj: Česká správa sociálního zabezpečení

v Kč

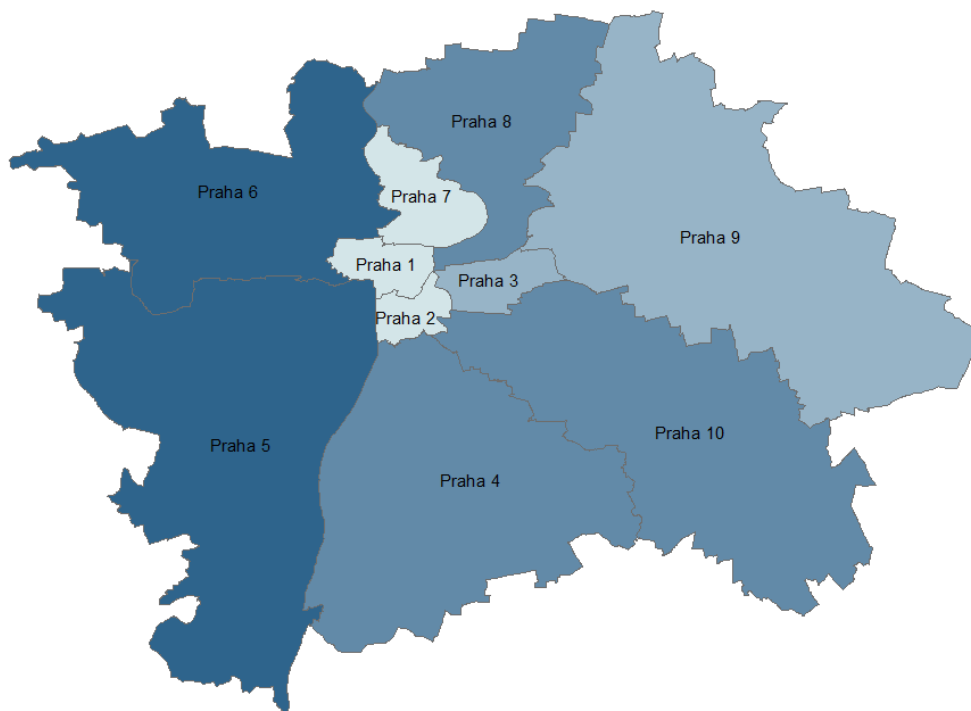
	Muži									
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
Průměrná měsíční výše starobních důchodů (bez souběhu)¹⁾										
z toho předčasných	13 277	13 393	13 827	14 487	15 633	16 771	17 904	20 937	22 850	
Průměrná měsíční výše starobních důchodů v souběhu s vdoveckým¹⁾										
z toho předčasných	11 150	11 243	11 602	12 142	13 116	14 087	15 060	17 663	20 011	
	14 948	15 065	15 576	16 312	17 738	18 984	20 289	23 710	25 863	
	13 210	13 281	13 682	14 323	15 404	16 511	17 552	20 453	22 418	

¹⁾ bez poměrných důchodů

Průměrná výše důchodů v Praze (ale i v ČR) v letech 2015 až 2023 rostla. Vliv na to má zejména již zmíněná valorizace důchodů, která zajišťuje určitý růst nominální hodnoty důchodů. Průměrný měsíční důchod starobních důchodců (bez souběhu s jinými důchody a bez poměrných důchodů) byl v roce 2023 celkem 22 850 Kč. Muži, kteří pobírali předčasný důchod, dosáhli na 20 011 Kč. Průměrné starobní důchody mužů rostly do roku 2015 do roku 2023 meziročně o 0,9 % až 16,9 %. Nejmenší meziroční růst byl zaznamenán v roce 2016 (0,9 %), nejvyšší v roce 2022 (16,9 %). Předčasné starobní důchody vzrostly nejvíce v roce 2022 (o 17,3 %) a nejméně v roce 2016 (o 0,8 %). Vlivem vysoké inflace tak v roce 2022 došlo k výraznému meziročnímu růstu všech důchodů (v nominální hodnotě).

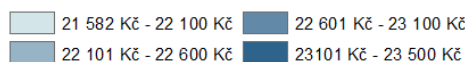
Kartogram 6.2 Průměrná výše starobního důchodu mužů (bez souběhu, bez poměrných důchodů) v 10 územních obvodech hl. m. Prahy v roce 2023

Zdroj: Česká správa sociálního zabezpečení (ČSSZ)

Průměrný měsíční starobní důchod mužů (bez souběhu, bez poměrných důchodů)
Stav k: prosinec 2023.

Poznámka: Údaje z ČSSZ jsou v hl. m. Praze standardně členěné do 10 územních obvodů

Úroveň starobních důchodů, které jsou kombinované ještě s vdoveckým důchodem, byla v celém období o zhruba 13 % vyšší než u starobních důchodů sólo. Starobní důchod mužů v kombinaci s vdoveckým dosáhl na průměrnou úroveň 25 863 Kč v roce 2023. Předčasný starobní důchod v kombinaci s vdoveckým byl v roce 2023 na hodnotě 22 418 Kč. Nejmenší růst byl u obou typů důchodů v roce 2016 (0,8 %, resp. 0,5 %) a největší opět v roce 2022 (necelých 17 % u obou typů důchodů).

Tabulka 6.4: Průměrná výše starobních důchodů u žen v Praze v letech 2015 až 2023 (stav v prosinci)

Zdroj: Česká správa sociálního zabezpečení

v Kč

	Ženy								
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Průměrná měsíční výše starobních důchodů (bez souběhu) ¹⁾	11 296	11 399	11 771	12 333	13 367	14 344	15 283	17 886	20 413
z toho předčasných	9 427	9 530	9 845	10 295	11 193	12 053	12 876	15 121	17 796
Průměrná měsíční výše starobních důchodů v souběhu s vdovským ¹⁾	13 322	13 430	13 865	14 491	15 821	16 934	18 072	21 106	23 961
z toho předčasných	11 821	11 894	12 253	12 781	13 714	14 644	15 557	18 187	20 786

¹⁾ bez poměrných důchodů

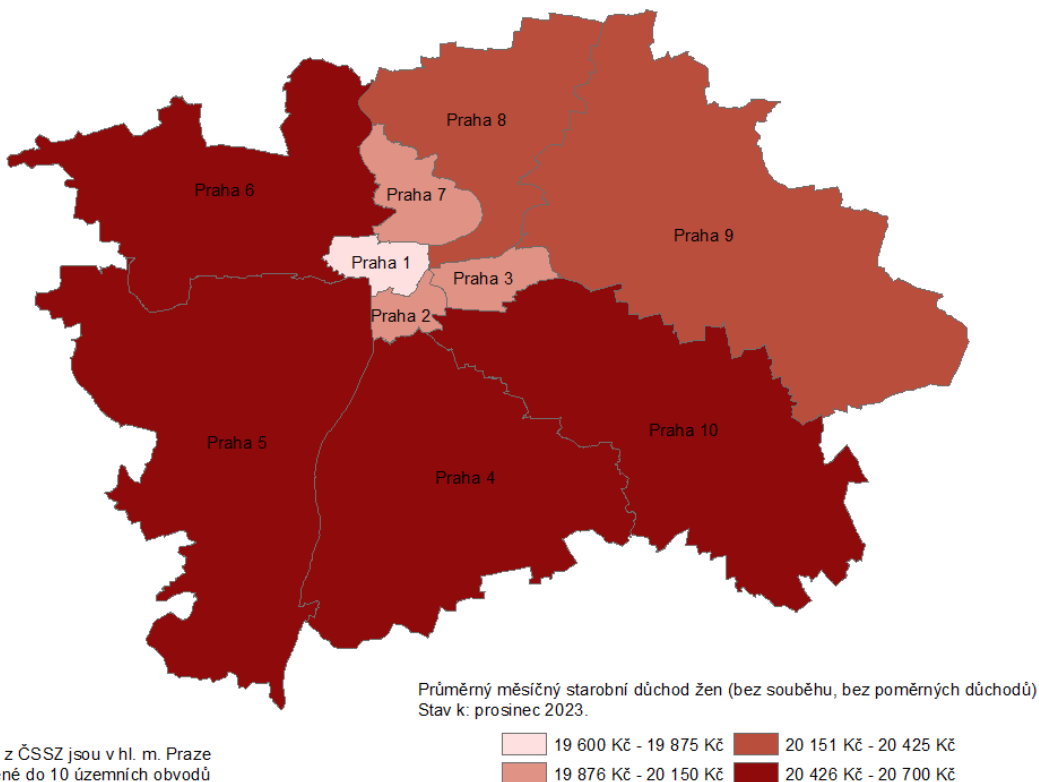
Podobná byla situace u žen, které pobíraly starobní důchody. Rozdíl je však ve výši důchodů, které jsou u žen nižší než u mužů. Průměrný starobní důchod bez souběhu s dalšími důchody byl u žen v roce 2023 ve výši 20 413 Kč, což bylo o 10,7 % méně než hodnota starobního důchodu muže. Ženy, které pobíraly předčasný starobní důchod, dosáhly na 17 796 Kč, tedy o 11,1 % méně než muž pobírající stejný druh důchodu.

Průměrné starobní důchody žen rostly v období 2015 až 2023 nejvíce v roce 2022 (o 17,0 % meziročně) a nejméně v roce 2016 (o 0,9 %). Podobný vývoj byl u předčasných důchodů. Jak už bylo zmíněno, velký růst důchodů v roce 2022 zapříčinila vysoká inflace, protože důchody se valorizují podle výše inflace, a dílem pak podle vývoje průměrných mezd.

Kartogram 6.3 Průměrná výše starobního důchodu žen (bez souběhu, bez poměrných důchodů) v 10 územních obvodech hl. m. Prahy v roce 2023

Zdroj: Česká správa sociálního zabezpečení (ČSSZ)

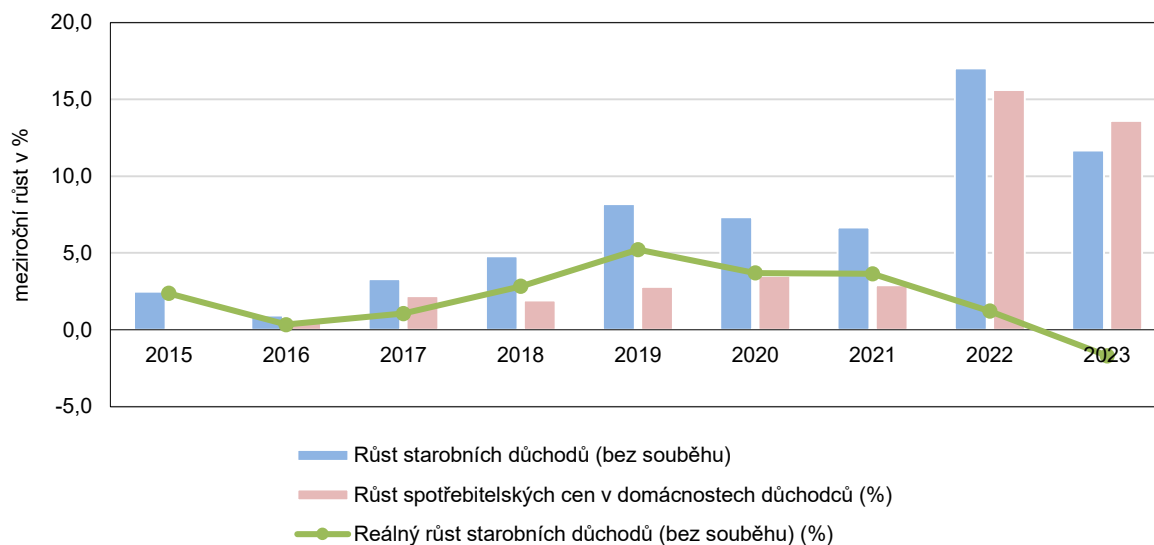

Stejně jako u mužů, také u žen byly starobní důchody v souběhu s pozůstalostním důchodem vyšší, než důchody starobní (bez souběhu s dalším typem důchodu). Ženy, které pobíraly starobní důchod v souběhu s vdovským důchodem, dosáhly v roce 2023 v Praze v průměru na částku 23 961 Kč. Tyto důchody byly tak o 17,4 % vyšší, než průměrná výše sólo starobních důchodů. To bylo výrazně více (o cca 4 procentní body), než rozdíl mezi starobními a kombinovanými důchody u mužů.

Předčasný starobní důchod v kombinaci s vdovským byl v roce 2023 u žen na hodnotě 20 786 Kč, v roce 2015 na úrovni 11 821 Kč. Meziroční růst důchodů v celém období 2015-2023 byl opět na úrovni necelého 1 % v roce 2016 a na nejvyšší hodnotě v roce 2022 (téměř 17 %).

Graf 6.3: Meziroční růst starobních důchodů (bez souběhu) v Praze a růst spotřebitelských cen v domácnostech důchodců⁵

Zdroj: ČSÚ, ČSSZ

Graf 6.3 porovnává růst průměrných hodnot starobního důchodu bez souběhu (celkem pro obě pohlaví) s růstem inflace domácností důchodců v období 2015-2023. Valorizace důchodů zajišťovala v letech 2015 až 2022 takový stav, že se meziroční reálný růst průměrného důchodu nedostal do záporné hodnoty. To neplatilo v roce 2023, kdy ačkoliv byly důchody valorizovány, meziroční růst důchodu byl nižší, než meziroční inflace.

Sociální služby

V části o sociálních službách jsme se zaměřili především na skupiny seniorů, kteří využívají služeb domovů pro seniory, domovů se zvláštním režimem a podívali jsme se také na rozdíly mezi aktuálním počtem klientů a žadatelů o tuto službu. Druhy sociálních služeb upravuje zákon o sociálních službách č. 108/2006 Sb., kde jsou vyjmenovány jak služby pro seniory, tak služby pro mládež či jiné potřebné osoby (například matky samoživitelky, tělesně postižené osoby a další). Údaje jsou převzaty z Ministerstva práce a sociálních věcí ČR (MPSV).

Senioři, kteří využívají sociální služby, se nejčastěji vyskytují v domovech pro seniory a domovech se zvláštním režimem. Domovy pro seniory poskytují seniorům dlouhodobé ubytování, stravu, pomoc při péči o vlastní osobu, sociálně terapeutické či aktivizační činnosti a v neposlední řadě i společenské aktivity s ostatními seniory. Existují různá sdružení, která vylepšují podmínky života seniorů v těchto domovech - například organizují návštěvy dětí v domovech pro seniory, hudební a další akce. Také samotné domovy se snaží zpestřit pobyt svým seniorům například činnostmi s vybraným dobrovolníkem, společnými vycházkami nebo jinou aktivitou, kterou dobrovolník zajišťuje.

Domovy se zvláštním režimem poskytují dlouhodobé služby osobám se sníženou soběstačností z důvodu chronického duševního onemocnění, závislosti na návykových látkách, osobám s Alzheimerovou nemocí, stařeckou demencí a dalšími typy demencí. Služba obsahuje poskytnutí ubytování a stravy, a dalších úkonů podobných jako v případě domovů pro seniory. Zajišťuje i sociálně terapeutické činnosti a stejně jako v případě

⁵ ČSÚ počítá inflaci (index spotřebitelských cen) za domácnosti celkem, domácnosti v hl. m. Praze a domácnosti důchodců. V tomto textu pro stanovení reálného růstu průměrného starobního důchodu (bez souběhu), používáme index spotřebitelských cen důchodců, který vychází ze situace v Česku. Speciální kategorii, která by vypovídala o indexu spotřebitelských cen důchodců v Praze, ČSÚ nepočítá.

domova pro seniory se služba poskytuje za úhradu. Tyto domovy poskytují služby i osobám mladším 65-ti let, většinu klientů ale tvoří právě senioři.

Tabulka 6.5: Vybraná zařízení sociální péče v Praze v letech 2015-2023

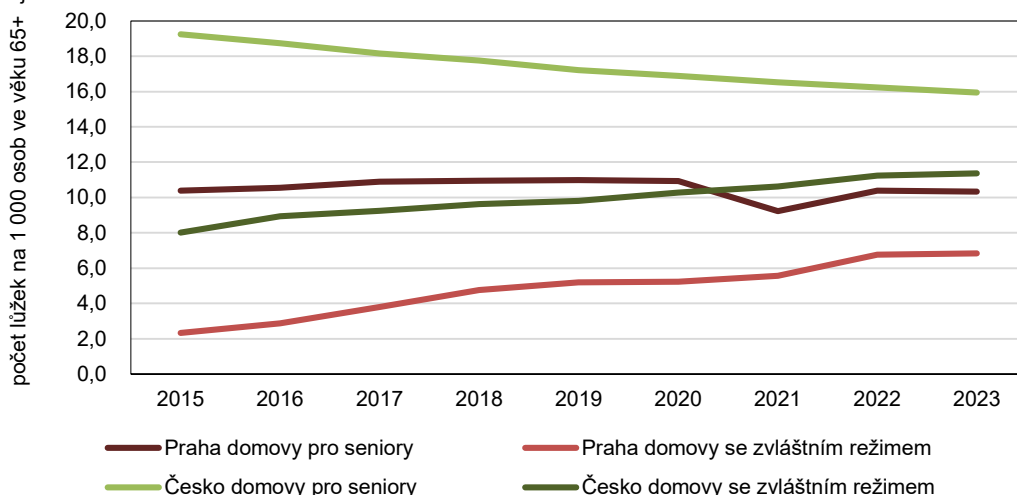
Zdroj dat: MPSV

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Domovy pro seniory									
zařízení	24	28	30	32	31	31	29	32	31
lůžka	2 429	2 520	2 650	2 707	2 758	2 768	2 320	2 650	2 651
podíl na lůžkové kapacitě ČR (%)	6,5	6,8	7,2	7,3	7,5	7,6	6,5	7,4	7,4
lůžka na 1000 obyvatel ve věku 65+	10,4	10,6	10,9	11,0	11,0	10,9	9,2	10,4	10,3
Domovy se zvláštním režimem									
zařízení	11	12	18	21	20	21	22	25	26
lůžka	544	687	923	1 176	1 306	1 321	1 398	1 724	1 757
podíl na lůžkové kapacitě ČR (%)	3,5	3,9	4,9	5,9	6,2	6,0	6,1	6,9	6,9
lůžka na 1000 obyvatel ve věku 65+	2,3	2,9	3,8	4,8	5,2	5,2	5,6	6,8	6,8
Byty v domech s pečovatelskou službou (DPS)									
podíl na kapacitě v DPS v ČR (%)	.	2 122	.	.	.	.	2 209	.	.
byty na 1000 obyvatel ve věku 65+	.	8,9	.	.	.	.	8,8	.	.

V Praze bylo v roce 2023 celkem 31 domovů pro seniory a 26 domovů se zvláštním režimem. V domovech pro seniory mohli klienti využít 2,6 tisíc lůžek, v domovech se zvláštním režimem 1,8 tisíc lůžek. Oproti roku 2015 se zvýšil počet obou typů zařízení. V roce 2015 bylo v Praze 24 domovů pro seniory, v roce 2023 již 31 těchto zařízení, což představuje nárůst o 29 %. Domovy se zvláštním režimem zvýšily svůj počet z 11 na 26, což je více než dvojnásobný nárůst (bylo jich 2,4 krát více). Co se týče kapacit, tam byl vývoj obdobný – počet lůžek vzrostl na mnohem vyšší hodnotu v domovech se zvláštním režimem, než v domovech pro seniory. Růst počtu lůžek v domovech pro seniory dosáhl hodnoty 9,1 %, v domovech se zvláštním režimem se počet lůžek zvýšil dokonce 3,2 krát.

Graf 6.4: Počet lůžek ve vybraných zařízeních pro seniory na 1 000 seniorů v Praze a Česku

Zdroj dat: MPSV

Co se týče přepočtu počtu lůžek na 1 000 obyvatel ve věku 65 a více let v Praze, zde je velký rozdíl mezi oběma typy zařízení. V domovech pro seniory zůstává počet lůžek na 1 000 pražských seniorů po celé období stabilní (9,2 až 11,0 lůžek na 1 000 obyvatel Prahy ve věku 65-ti let). V domovech se zvláštním režimem se tento relativní počet lůžek zvýšil. V roce 2015 připadala na 1 000 seniorů 2,3 lůžka, v roce 2023 již 6,8 lůžka, což je téměř trojnásobný růst. Když se podíváme na dlouhodobý vývoj počtu lůžek v domovech pro seniory a v domovech se zvláštním režimem, je vidět, že pro Prahu i Česko prozatím platilo, že se takto měřená relativní kapacita u domovů se zvláštním režimem zvyšovala, zatímco u domovů pro seniory byla vidět stagnace

(Praha) nebo mírný pokles (Česko). V Praze se pak výrazně zvýšil počet lůžek na 1 000 seniorů v domovech se zvláštním režimem, i když stále nedosahoval na relativní počet lůžek v domovech pro seniory.

Dalším ukazatelem, který může ilustrovat situaci v zařízeních pro seniory, je počet osob, které službu využívají. Ten ovšem vyplývá právě z kapacit, tedy počtu lůžek v zařízeních, nemluvě o počtu pracovníků, kteří v domovech pro seniory o staré lidi pečují. Personální kapacity v této kapitole nebudeme hodnotit. Zvýšení lůžkových kapacit pak lze dosáhnout, buď zvýšením počtu zařízení (výstavbou nového zařízení) nebo rozšířením kapacit zařízení již stávajícího.

Tabulka 6.6: Počet uživatelů (klientů) v domovech pro seniory a domovech se zvláštním režimem v Praze v letech 2015-2023

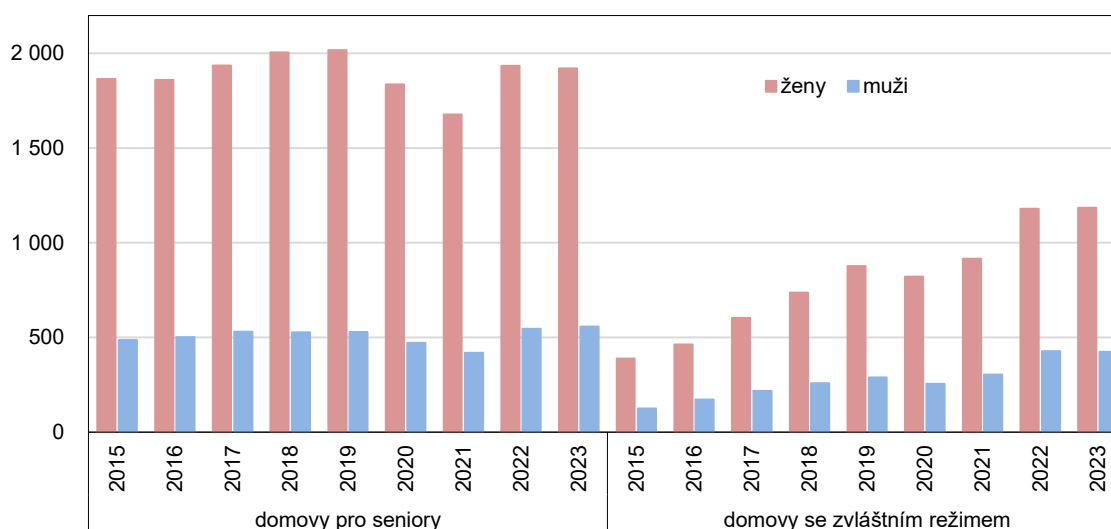
Zdroj dat: MPSV

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Domovy pro seniory									
Klienti celkem	2 351	2 362	2 466	2 533	2 546	2 308	2 097	2 479	2 478
ženy	1 865	1 861	1 936	2 006	2 018	1 837	1 678	1 934	1 921
muži	486	501	530	527	528	471	419	545	557
Podíl žen v domovech pro seniory (%)	79,3	78,8	78,5	79,2	79,3	79,6	80,0	78,0	77,5
Domovy se zvláštním režimem									
Klienti celkem	513	635	820	993	1 165	1 074	1 219	1 606	1 608
ženy	388	463	602	736	876	820	916	1 179	1 184
muži	125	172	218	257	289	254	303	427	424
Podíl žen v domovech se zvláštním režimem (%)	75,6	72,9	73,4	74,1	75,2	76,4	75,1	73,4	73,6

V Praze bylo v roce 2015 celkem 24, v roce 2023 celkem 31 domovů pro seniory, došlo tedy k určitému zvýšení počtu zařízení. Z dat však plyne, že to na počet klientů vliv příliš nemělo. V roce 2015 využívalo službu domovů pro seniory téměř 2,4 tisíc klientů, v letech 2017-2019 se počet klientů přechodně zvýšil, aby se v roce 2023 zastavil na počtu téměř 2,5 tisíce klientů. V letech 2020-21 se pravděpodobně vlivem pandemie covid-19 počet klientů přechodně snížil. Důvodem mohl být menší zájem o služby těchto zařízení, způsobené strachem z nákazy v kolektivním zařízení. V domovech pro seniory převládají v Praze ženy, které tvoří cca 80 % klientů.

Graf 6.5: Klienti v domovech pro seniory a domovech se zvláštním režimem v Praze podle pohlaví

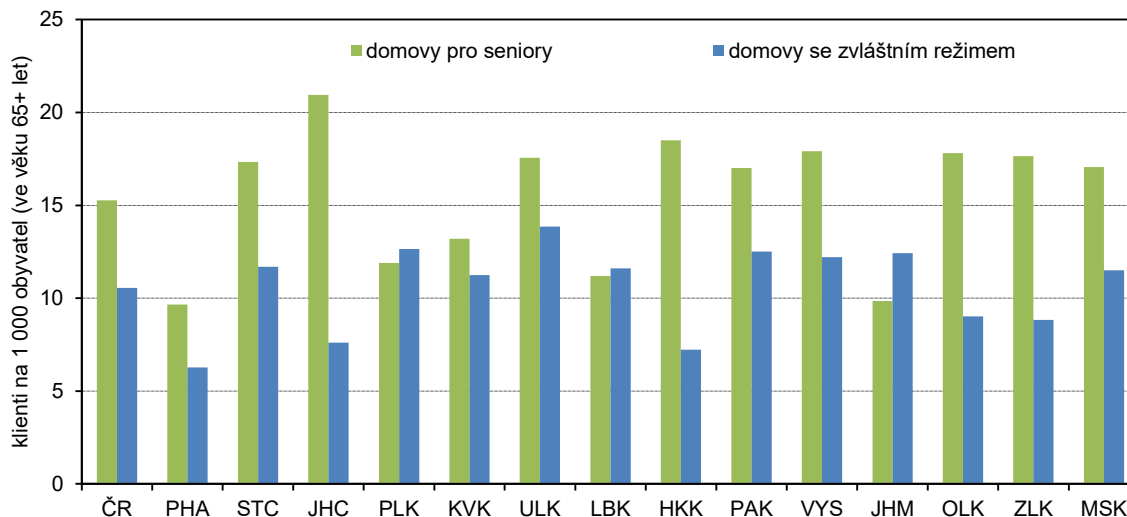
Zdroj dat: MPSV

Domovů se zvláštním režimem bylo v Praze výrazně méně (11 v roce 2015 a 26 v roce 2023), nicméně se podstatně zvýšil jejich počet. Významně se také zvýšil počet klientů těchto domovů. V roce 2015 jich bylo 0,5 tisíc, v roce 2023 už 1,6 tisíc, nárůst počtu klientů byl tedy více než trojnásobný. Během covidových let se počet klientů přechodně snížil v roce 2020 (meziročně o 8 %), v roce 2021 však začal dále růst. Také v domovech se zvláštním režimem byla převaha žen, mezi klienty jich bylo okolo 74 %.

Graf 6.6: Klienti ve vybraných zařízeních na 1000 obyvatel v krajích ve věku 65 a více let (2023)

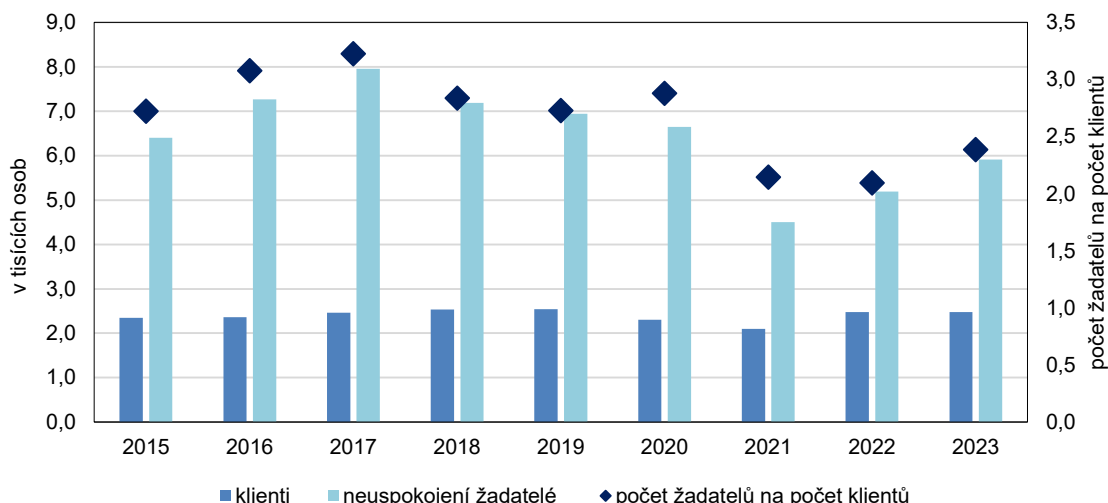
Zdroj dat: MPSV

Situaci v jednotlivých krajích ilustruje předchozí graf. V roce 2023 byly v Česku kraje, kde byl počet klientů v domovech pro seniory i v domovech se zvláštním režimem vyrovnaný (Plzeňský nebo Liberecký), a naopak kraje, kde byly počty výrazně odlišné (Královéhradecký nebo Jihočeský). Praha patří v žebříčku krajů až na poslední místo co do počtu klientů. Zda je to způsobeno menším zájmem, nebo neschopností nabídnout adekvátní kapacity, může naznačit graf porovnávající počty klientů a počty žadatelů níže v textu.

Graf 6.7: Sociální služba v domovech pro seniory - klienti a žadatelé v Praze

Zdroj dat: MPSV

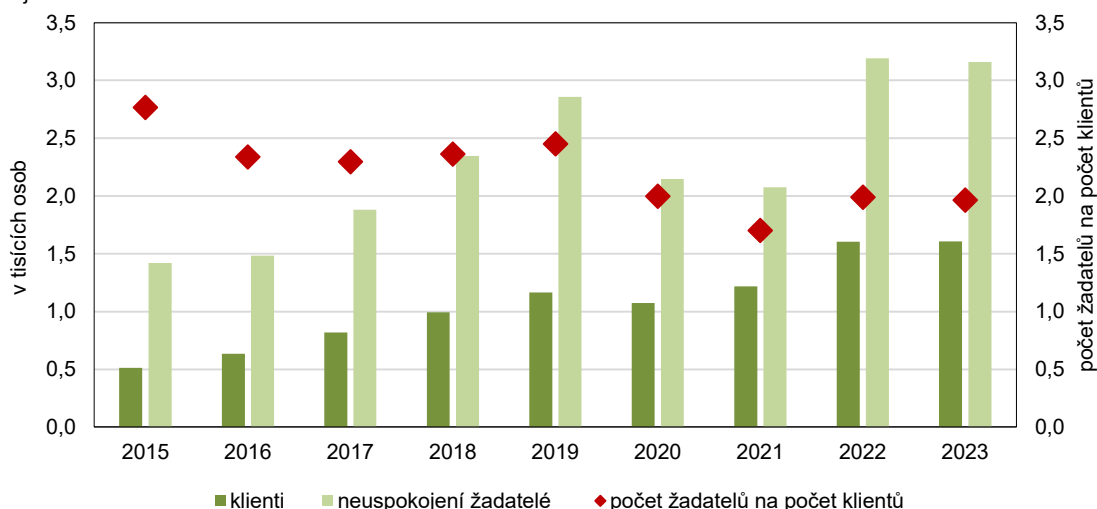
Počet žadatelů o sociální službu v domovech pro seniory převyšuje počet klientů v Praze i v celém Česku. Rozdíl je v poměru neuspokojených žádostí o sociální službu a celkového počtu klientů. V Praze připadalo v roce 2023 na jednoho klienta domova pro seniory 2,4 neuspokojených žadatelů o tuto službu, v Česku to bylo 1,8 neuspokojených žadatelů. Od roku 2015 se situace v Praze zlepšila více než situace v Česku celkem,

když počet neuspokojených žadatelů v Praze od roku 2015 poklesl o 0,3 žadatele, zatímco v Česku zůstal stejný. Stále je však republikový průměr nižší než pražská hodnota.

Nejlepší situace byla v Praze v roce 2021 a 2022, kdy na jednoho klienta připadalo „pouze“ 2,1 žadatelů o službu. V těchto letech však na situaci mohla mít vliv přítomnost viru covid-19, z toho plynoucí obavy týkající se rychlosti šíření ve větších kolektivních zařízeních a také obavy z celkového budoucího vývoje situace. Na základě dat můžete konstatovat, že počet žadatelů na počet klientů se od roku 2017 snižuje. Tehdy byla situace nejhorší, na jednoho klienta domova pro seniory připadali dokonce 3 neuspokojení žadatelé. Celkový vývoj od roku 2015 však jde směrem ke snižování počtu neuspokojených žadatelů na počet klientů, alespoň pro období do roku 2023.

Graf 6.8: Sociální služba v domovech se zvláštním režimem - klienti a žadatelé v Praze

Zdroj dat: MPSV

Také v domovech se zvláštním režimem převyšuje počet žadatelů počet klientů, a to jak v Praze, tak v celém Česku. V Praze přidalo na jednoho klienta více neuspokojených žadatelů než v Česku. Například v Praze bylo v roce 2023 v domovech se zvláštním režimem 2,0 neuspokojených žadatelů na jednoho klienta, v Česku to představovalo 1,3 žadatelů na klienta. V Praze byl však zřetelný posun směrem dolů: tzn. že se počet žadatelů na 1 klienta od roku 2015 stále snižoval. V Česku jsme takový vývoj nezaznamenali, tam byla situace (až na drobné výjimky) stále stejná.

V domovech se zvláštním režimem se počet žadatelů na jednoho klienta snižuje. Nejlepší situace byla dosažena v roce 2020 a 2021, tedy během pandemie covid-19. Od té doby se počet žadatelů na klienta mírně zvýšil, ale celkový vývoj jde směrem ke snižování počtu žadatelů na jednoho klienta v domovech se zvláštním režimem.

